Festivalbezoek in Vlaanderen

Analyses Participatiesurvey 2020

Kenniscentrum Cultuuronderzoek

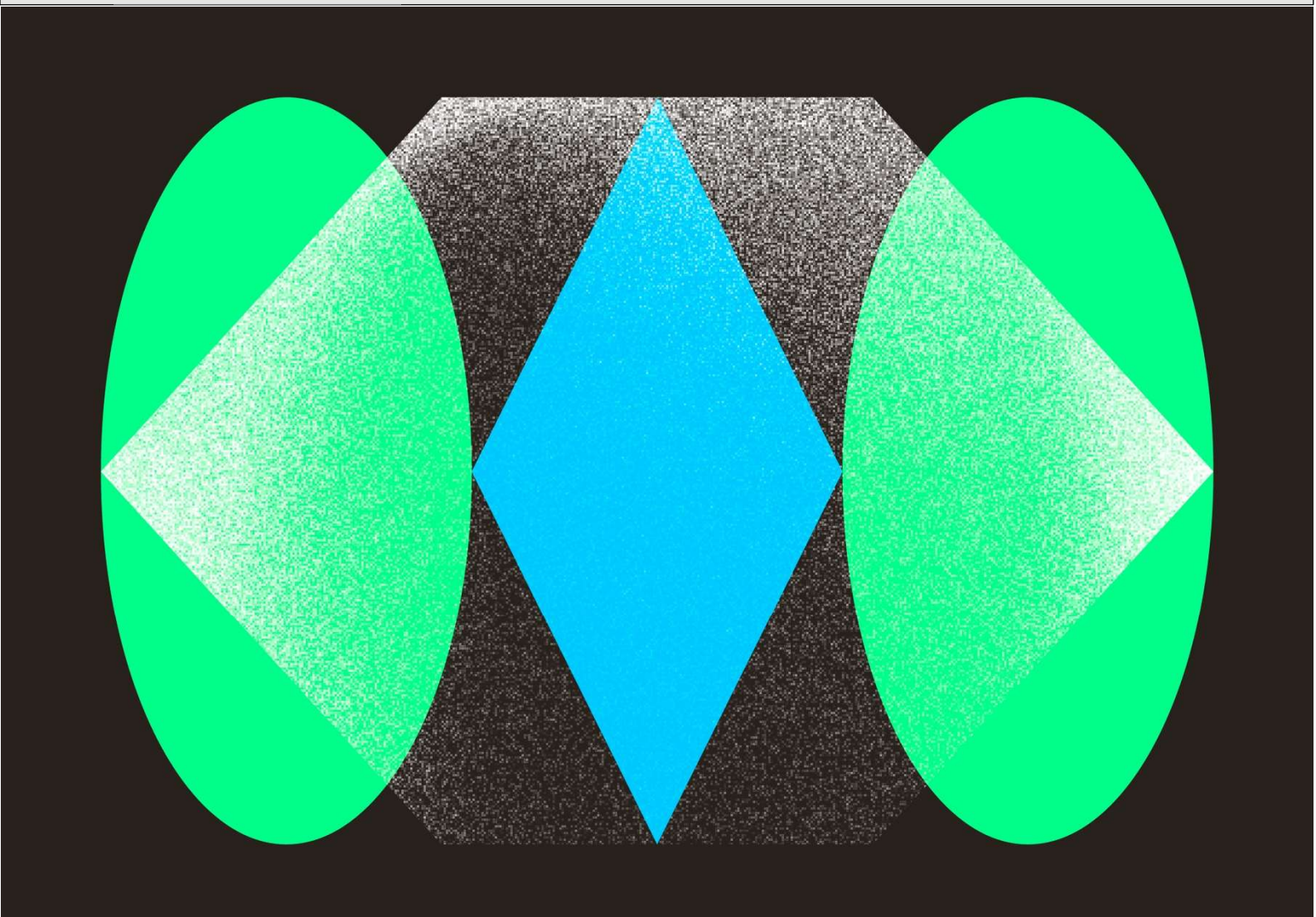

In deze Factsheet analyseren we het festivalbezoek in Vlaanderen in 2020. Daarbij kijken we naar de participatiegraad en de invloed van verschillende persoons- en omgevingskenmerken zoals gender, leeftijd en diploma hierop. Verder analyseren we welke muziekgenres festivalgangers beluisterd hebben op een festival en koppelen we ook hier dezelfde kenmerken aan.

In de Participatiesurvey van 2020 bevragen we het festivalbezoek aan de hand van de vraag of men al dan niet naar een muziekfestival ging de voorgaande twaalf maanden. Indien dit het geval was werd er gevraagd welke muziekgenres de respondent daar beluisterd had; dit aan de hand van een lijst van tien muziekgenres. De voorgelegde genres en de participatiegraad worden weergegeven in Tabel 2.

Tabel 1. Muziekfestival al dan niet bijgewoond in de afgelopen 12 maanden.

Festivalbezoek algemeen (n=510)	
Wel bijgewoond	28,5 %
Niet bijgewoond	71,5 %

Ruim een vierde van de respondenten (28,5%) heeft een festival bijgewoond. Van de festivalgangers ging de meerderheid naar rock- en popartiesten (75,2%) kijken op festivals. Dat betekent dat bijna een op vier (23,1%) van de respondenten het voorgaande jaar een concert van een rock- of popartiest bijwoonde op een festival. Wereldmuziek[1] (33,7% van de festivalgangers – 11,9% van de respondenten) en elektronische muziek (29,2% - 10,5%) beluisteren op een festival staan mee in de top drie.

[1] De term 'wereldmuziek' is vandaag onderwerp van discussie. Oorspronkelijk werd de term gebruikt om een brede categorie van muziekgenres die niet uit de Westerse muziekstromingen (zoals rock, pop en jazz) stammen te omvatten, zoals Afrikaanse, Latijns-Amerikaanse, Aziatische en inheemse muziekstijlen. De term 'wereldmuziek' wordt vandaag meer en meer verlaten, omdat deze een Eurocentrisch perspectief impliceert, waarbij alle 'niet-Westerse'- muziek onder een label wordt geschaard, wat de diverse culturele contexten waarin deze muziek wordt gemaakt kan marginaliseren of simplificeren. In de participatiesurvey behielden wij nog wel deze benaming om vergelijking met de vorige participatiesurveys mogelijk te maken.

Tabel 2. Muziekgenre beluisterd op een festival bijgewoond in de afgelopen 12 maanden.

Muziekgenres beluisterd op een festival		
	% van de festivalgangers (n=145) dat naar een specifiek muziekgenre ging kijken op een festival	% van de respondenten (n=510) dat naar specifiek muziekgenre ging kijken op een festival
Rock- of popmuziek	75,2	23,1
Wereldmuziek	33,7	11,9
Elektronische muziek	29,2	10,5
Populaire Vlaamse muziek, schlagers of levenslied	25,1	9,1
R&B, hip hop of rap	22,7	8,2
Kleinkunst of chansons	22,1	8,1
Jazz of blues	20,1	7,4
Folk of country	14,5	5,5
Klassieke muziek	13,8	5,2
Soul of funk	12,7	4,8
Ander muziekgenre	2,8	1,1

Vervolgens kijken we naar de mate waarin gender, leeftijd, opleidingsniveau, inkomen, opleiding van de ouders en kunstenparticipatie van de ouders samenhangen met festivalbezoek. Bij gender hanteren we de dichotome opdeling man-vrouw[2]. Leeftijd delen we op in vier groepen: 14 tot 30 jaar, 41 tot 45 jaar, 46 tot 60 jaar en 61 tot 85 jaar. Met betrekking tot het opleidingsniveau maken we het onderscheid tussen studenten, personen zonder en met een diploma hoger onderwijs. Bij het inkomen werken we met het equivalent inkomen[3] en maken we een onderscheid tussen vier categorieën, namelijk arm (<60%), lage middenklasse (60-80%), kern middenklasse (80-120%) en hoge middenklasse of rijk (>120%). Als laatste stap bekijken we het effect van gezinssocialisatie door te kijken naar de opleiding van de ouders en de kunstenparticipatie van de ouders wanneer de respondent tussen 12 en 14 jaar oud was. Bij de opleiding van de ouders maken we het onderscheid tussen drie groepen: geen van beide ouders is hoger opgeleid, één van beide ouders heeft een

[2] Gender werd ruimer bevraagd in de vragenlijst, maar de groep met een ander gender is te klein om apart op te nemen in de analyses.

[3] Het equivalent inkomen wordt berekend op basis van de SILC-richtlijnen. De grens van wat als voldoende financiële middelen gezien wordt, wordt door SILC op 60% van het nationaal mediaan equivalent beschikbaar inkomen gelegd. Equivalent beschikbaar inkomen verwijst daarbij naar het totale inkomen van een huishouden, na aftrek van belastingen en andere, dat beschikbaar is voor besteding of sparen. Bij de berekening wordt er rekening gehouden met verschillende gezinstypes.

diploma hoger onderwijs of beide ouders hebben een diploma hoger onderwijs. Kunstenparticipatie bij de ouders delen we enkel op in wel en geen participatie.

Mannen en vrouwen bezochten in 2020 in ongeveer gelijke getale festivals: van de mannen in onze steekproef bezocht 30% een of meerdere festivals, bij de vrouwen deed 27% dat (zie figuur 1). Naar leeftijd doen er zich wel significante verschillen voor en zien we vooral een groot verschil tussen de oudste leeftijdsgroep en de andere leeftijdsgroepen. De oudste groep, de 61- tot 86-jarigen bezochten significant minder een festival dan alle andere leeftijdsgroepen. De piek van het festivalbezoek ligt niet bij de jongste leeftijdsgroep, zoals de indruk wordt gewekt in menig reportage, maar wel bij de 31- tot 45-jarigen. Binnen deze leeftijdsgroep bezocht vier op de tien het voorgaande jaar een festival, terwijl dit bij de jongste leeftijdsgroep drie op de tien betrof. Verder is festivalbezoek ook gerelateerd aan opleidingsniveau en inkomen. Lager opgeleiden (personen zonder een diploma hoger onderwijs) bezochten minder dan studenten en hoogopgeleiden een festival. Ook personen die meer welstellend zijn (de kern van de middenklasse en hoge middenklasse of rijken) gaan opvallend meer naar een festival dan de andere twee inkomensgroepen. Mensen die zich onder de armoedegrens bevinden, waren het minst te vinden op de festivalterreinen. Tenslotte blijkt ook hier, net als bij vele andere vormen van cultuurparticipatie, het thuismilieu bepalend. Zowel personen waarbij de ouders aan kunst participeerden als personen waarvan beide ouders hoogopgeleid zijn, gaan beduidend meer naar een festival dan hun tegenhangers. Zo bezocht 37% van de respondenten waarvan de ouders aan cultuur participeerden een festival het afgelopen jaar, terwijl dit bij de respondenten met ouders die niet aan cultuur participeerden slechts 20% bedroeg en bezocht 44% van de personen met twee hoger opgeleide ouders een festival, terwijl dit bij de twee andere groepen onder de 30% ligt.

Figuur 1. Festivalbezoek (in %) naargelang persoons- en omgevingskenmerken (n=509).

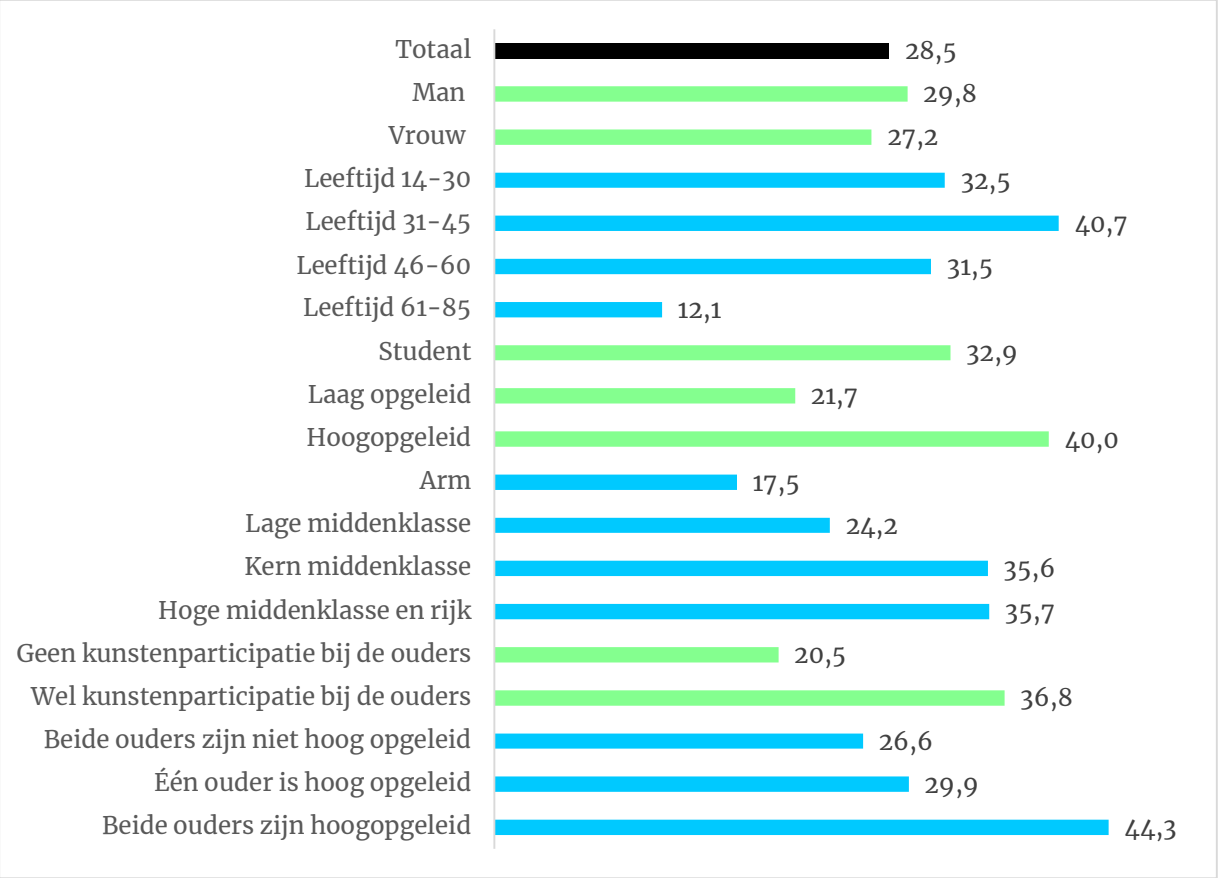

Heel wat van de hierboven beschreven indicatoren zijn gerelateerd aan elkaar. Om een zuiverder beeld te verkrijgen van de effecten van persoons- en omgevingskenmerken op het festivalbezoek van de Vlamingen, voeren we daarom ook een logistische regressie uit (Tabel 3). Op basis van deze analyse blijken vier kenmerken van belang: leeftijd, financiële situatie, kunstenparticipatie van de ouders en opleiding van de ouders. Wat betreft leeftijd, stellen we vast dat de oudste leeftijdsgroep (60- tot 86-jarigen) de enige groep is die significant minder kans heeft een festival bij te wonen ten opzichte van de referentiecategorie van de 31 tot 45-jarigen. Armoede is eveneens een duidelijke drempel voor festivalbezoek. Personen die in armoede leven hebben minder kans om naar een muziekfestival te gaan dan personen uit de kern van de middenklasse. De lage middenklasse, hoge middenklasse en rijken verschillen niet significant van de kern-middenklasse. Ten slotte zijn beide omgevingskenmerken significant. Bij de opleiding van de ouders zien we een opmerkelijk effect, namelijk dat personen waarvan een ouder hoogopgeleid is minder kans hebben om een festival bij te wonen dan personen waarvan beide ouders laag opgeleid zijn. Bovendien is er geen significant verschil tussen personen waarvan beide ouders laag opgeleid zijn en personen

waarvan beide ouders hoogopgeleid zijn. Respondenten waarvan de ouders participeerden aan cultuur, hebben significant meer kans om zelf naar een festival te gaan dan de respondenten waarvan de ouders dit niet deden. Dit sluit aan bij de literatuur die aantoont dat de kunstenparticipatie van de ouders een zeer belangrijke voorspeller is van het participatiegedrag van hun kinderen.

Tabel 3. Festivalbezoek naar persoons- en omgevingskenmerken: logistische regressie (n=509).

	Festivalbezoek
Geslacht (ref. = man)	
- Vrouw	-0,097
Leeftijd (ref. = 31- tot 45-jarigen)	
- 14- tot 30-jarigen	-0,297
- 46- tot 60-jarigen	-0,450
- 61- tot 85-jarigen	-1,470***
Diploma (ref.= laagopgeleid)	
- Student	-0,180
- Hoogopgeleid	0,347
Inkomen (ref.= kern middenklasse)	
- Arm	-0,784*
- Lage middenklasse	-0,121
- Hoge middenklasse en rijk	-0,063
Opleiding ouders (ref. = beide niet hoger opgeleid)	
- 1 ouder is hoger opgeleid	-0,664*
- Beide ouders zijn hoger opgeleid	0,238
Kunstenparticipatie bij ouders (ref. = geen)	
- Wel kunstenparticipatie	0,480*
R^2	15,9%

****: p < 0,001 ; ** : p < 0,01; *: p < 0,05*

Ook in de muziekkeuze op de festivals zien we sociale verschillen. Tabel 4 toont ons het aandeel van de festivalgangers dat een concert van een specifiek muziekgenre bijwoonde op een festival, uitgesplitst naar hun achtergrondkenmerken. Wanneer er een significant verschil wordt waargenomen tussen (bepaalde) categorieën binnen een variabele, wordt gebruik gemaakt van letters: groepen met dezelfde letter verschillen niet significant van elkaar, groepen met een andere letter wel. Bij de variabelen waar er geen significant verschil is tussen de groepen, werden de letters weggelaten voor de duidelijkheid van de tabel. Een belangrijke kanttekening bij de samenhang van muziekgenres en de achtergrondkenmerken van de festivalganger is dat de steekproef in het algemeen vrij klein is en zeker wanneer we enkel de festivalgangers analyseren hebben sommige groepen daarin kleine aantallen. Dat

maakt dat gevonden verschillen niet snel significant worden bevonden omwille van de grotere kans op fouten. De significantietesten zijn dus zeer voorzichtig, hoewel we bij een aantal variabelen duidelijke trends zien. In de bespreking nemen we daarom ook enkel verschillen die groter zijn dan vijf procentpunten mee, hoewel voorzichtigheid bij de veralgemening naar de totale populatie hier aangewezen is.

Niet alleen doen er zich sociale verschillen voor inzake festivalbezoek in het algemeen. Ook tekenen er zich sociale verschillen af in het type van concerten dat men dan bijwoont op een festival. Terwijl we geen genderverschillen vaststelden in het al dan niet bezocht hebben van een festival, zien we wel genderverschillen in de concertgenres die er bijgewoond worden. Vrouwen vinden we op de festivalweide vaker terug bij concerten met soul of funk, rock of pop, wereldmuziek, folk of country, populaire Vlaamse muziek en R&B, hip hop of rap. Mannen zijn dan weer vaker te vinden bij de podia waar elektronische muziek geprogrammeerd staat. Het genderverschil is echter voor geen enkele van deze genres statistisch significant.

Naar leeftijd toe zien we zeer grote verschillen. Enkel de brede categorie van pop en rock weet een brede leeftijdswaaier te bekoren. Met uitzondering in de oudste leeftijdsgroep, is het veruit het meest beluisterde genre in elk van de leeftijdsgroepen. Daarnaast stellen we vast dat de interesse voor welbepaalde genres sterk toe- of afneemt met de leeftijd. Zo neemt de interesse voor elektronische muziek en R&B, hip hop en rap op festivals sterk af met de leeftijd. Bij de jongste groep (14- tot 30- jarigen) van festivalgangers woonde bijvoorbeeld 42,5% een R&B-, hip hop- of rapconcert bij op een festival, in de tweede leeftijdsgroep (31- tot 45-jarigen) halveert dit al tot 22% en in de daaropvolgende leeftijdsgroepen halveert dit percentage opnieuw telkenmale naar respectievelijk 10% en 6%. Omgekeerd zijn er ook een aantal genres die meer het oudere publiek weten te strikken. Zo neemt het bijwonen van klassieke concerten en van folk of country toe over de leeftijd. Niet altijd betreft het echter een lineaire stijging over de leeftijd. Populaire Vlaamse muziek wordt op de festivals veruit het meest beluisterd door oudste leeftijdscategorie (61- tot 86-jarigen) en kleinkunst- en chansons zien we bij de twee oudste leeftijdsgroepen sterker op de voorgrond treden dan bij de twee jongere leeftijdsgroepen.

Ook naar opleidingsniveau zijn de verschillen treffend. Hoogopgeleiden luisteren meer dan lager opgeleiden naar klassieke muziek, soul of funk, wereldmuziek, jazz of blues en kleinkunst of chansons op een festival. Lager opgeleiden luisteren daarentegen meer dan de hoger opgeleiden naar elektronische muziek, populaire Vlaamse muziek en R&B, hip hop of rap. Studenten nemen een wat aparte positie in; de verschillen die we bij hen noteren, hebben dan ook eerder met leeftijd dan met opleiding te maken.

We zagen hoger al dat groepen die het financieel moeilijker hebben, minder vaak een festival bijwonen. De verschillen die we vinden voor de muziekgenres zijn niet altijd rechtlijnig maar liggen sterk in de lijn van de opleidingsverschillen. Personen met een lager inkomen, wonen op festivals vaker dan personen met een hoog inkomen concerten van elektronische muziek of populaire Vlaamse muziek bij. Het luisteren naar pop- en rockconcerten op festivals neemt, anderzijds, dan weer sterk toe naarmate men zich in een hogere inkomenscategorie bevindt.

Tenslotte bekijken we de samenhang met de opleiding en kunstenparticipatie van de ouders. Respondenten waarvan de ouders aan cultuur participeerden, maakten meer kans een festival bezocht te hebben het afgelopen jaar, dit bleek al uit de eerder beschreven analyses. Daarnaast zien we ook dat respondenten met ouders die aan cultuur participeerden nagenoeg bij alle concertgenres op festivals meer aanwezig waren dan respondenten waarvan de ouders niet aan cultuur deelnamen. Rock of pop en populaire Vlaamse muziek vormen hierbij de uitzonderingen. Dit wijst er tevens op dat personen waarvan de ouders aan cultuur participeerden een bredere waaier van muziekstijlen bijwonen op concerten. Naar opleidingsniveau van de ouders zijn de bevindingen iets minder rechtlijnig, maar liggen grotendeels in lijn van deze voor kunstenparticipatie van de ouders. Enkel bij twee muziekgenres zijn personen waarvan beide ouders niet hoog opgeleid zijn, oververtegenwoordigd namelijk bij rock of pop en populaire Vlaamse muziek. We zien dat personen met twee hoogopgeleide ouders naar bijna alle muziekgenres het meest geluisterd hebben op festivals behalve bij rock of pop, folk of country en populaire Vlaamse muziek is dit niet zo.

Tabel 4. Percentage van de festivalgangers dat een specifiek muziekgenre beluisterde op een festival naar achtergrondkenmerk (enkel personen die een festival bezochten n=145).

	Klassieke muziek	Soul of funk	Rock of pop	Elektronische muziek	Wereld-muziek	Folk of country	Populaire Vlaamse muziek	Jazz of blues	R&B, hip hop of rap	Kleinkunst of chansons
Totaal	13,9	13,5	75,3	29,5	33,8	15,1	25,3	20,0	22,4	22,2
Gender										
- Man (n=75)	14,9	10,7	70,7	36,0	30,7	12,0	20,0	21,3	19,2	22,7
- Vrouw (n=70)	12,7	15,7	80,0	22,5	37,1	18,3	30,0	18,6	25,7	21,4
Leeftijd										
- Leeftijd 14-30 (n=41)	5,0a	12,5	75,6a	47,5a	31,7	2,4a	19,5a	22,0	42,5a	2,5a
- Leeftijd 31-45 (n=46)	10,9a,b	10,9	85,1a	34,8a,b	28,3	14,9a,b	10,9a	21,7	21,7a,b	19,6a,b
- Leeftijd 46-60 (n=41)	17,1a,b	19,5	80,5a	12,2b	42,9	21,4b	33,3a,b	16,7	10,0b	39,0b
- Leeftijd 61-85 (n=17)	35,3b	0,0	35,3b	11,8a,b	29,4	29,4b	58,8b	23,5	5,9b	35,3b
Opleiding										
- Student (n=24)	0,0a	21,7a	66,7	47,8a	45,8	8,3	29,2a,b	16,7	45,8a	8,3
- Laagopgeleid (n=63)	9,5a,b	4,8b	77,8	33,3a,b	25,4	19,0	34,9b	14,3	22,6a,b	20,6
- Hoogopgeleid (n=58)	24,1b	17,2a,b	75,9	16,9b	37,3	12,1	13,8a	27,6	13,6b	30,5
Inkomensgroep										
- Arm (n=17)	0,0	12,5	56,3a	37,5	52,9	29,4	23,5a,b	23,5	18,8	23,5
- Lage middenklasse (n=31)	16,1	9,7	61,3a	38,7	31,3	19,4	58,1b	9,7	25,0	35,5
- Kern middenklasse (n=58)	12,1	10,3	79,3a,b	24,1	25,9	10,3	12,1a	23,7	20,7	16,9
- Hoge middenklasse / rijk (n=25)	23,1	16	96,2b	20,0	40,0	19,2	12,0a	26,9	16,7	30,8
Kunstenparticipatie ouders										
- Geen kunstenparticipatie (n=55)	9,1	3,6a	78,2	21,8	12,5a	8,9	23,2	10,7a	19,6	14,3
- Wel kunstenparticipatie (n=85)	17,9	20,0b	72,9	34,1	45,9b	18,8	24,4	27,1b	26,8	25,6
Opleiding ouders										
- Beide niet hoogopgeleid (n=88)	12,5	9,1	77,3	26,1	26,1	17	26,1	20,5	22,7	21,6
- Eén ouder hoogopgeleid (n=29)	17,9	24,1	82,8	31,0	48,3	6,9	24,1	17,2	20,7	31,0
- Beide wel hoogopgeleid (n=27)	14,3	14,3	63,0	39,3	42,9	14,3	22,2	25,0	23,1	27,0

Samenvattend

In deze Factsheet namen we het festivalbezoek van de Vlaming onder de loep op basis van de participatiesurvey 2020. Bijna een op de drie respondenten (28,5%) bezocht tijdens het voorgaande jaar een festival. Op deze festivals woonde men het meest pop- en rockconcerten bij, gevolgd door concerten van wereldmuziek en elektronische muziek.

De kans op deelname verschilt evenwel naargelang persoons- en omgevingskenmerken. Zo gingen 61-jarigen en ouder, laagopgeleiden, mensen in armoede, personen waarvan de ouders niet aan kunst participeerden en laag opgeleid zijn, significant minder naar een festival. In de analyses, waar we ook controleren voor de onderlinge samenhang tussen al deze variabelen, stellen we wel niet langer een verschil naar opleidingsniveau vast en zien we dat enkel de personen waarvan slechts een van beide ouders hoger opgeleid is minder kans maken naar een festival geweest te zijn. Het wegvallen van deze opleidingsverschillen kan worden toegeschreven aan de samenhang van deze variabelen met leeftijd, inkomen en de cultuurparticipatie van de ouders.

Ook in de muziekgenres die festivalgangers bijwonen op festivals zien we sociale verschillen. Bij specifieke muziekgenres zien we uiteenlopende patronen, maar overkoepelend waren vrouwen, ouderen, studenten, hoogopgeleiden, en mensen uit hogere sociale klassen met kunstminnende ouders prominenter aanwezig bij diverse muziekstijlen. Deze groepen tonen ook op de festivals een brede muzikale smaak.

Samengevat en in lijn met bestaande literatuur, kunnen we stellen dat zowel persoons- als omgevingskenmerken festivalbezoek en iemands luistergedrag op de festivalweide beïnvloeden.